

**ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
ГУРВАН ТАЛТ ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ
ТОГТООЛ**

2022 оны 02 сарын 10 өдөр

Дугаар 04

Улаанбаатар хот
Утас: 51-263035

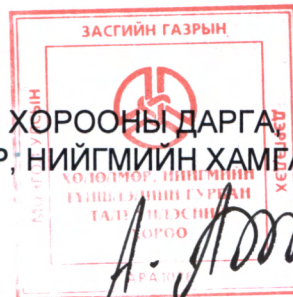
**Ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах
аргачлал батлах тухай**

Хөдөлмөрийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 103 дугаар зүйлийн 103.2.3. дах хэсгийг үндэслэн ТОГТООХ нь:

1."Ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах аргачлал"-ыг хавсралтаар баталсугай.

2.Энэхүү аргачлалыг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ ДАРГА,
ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМЕААЛЛЫН
САЙД

А.АРИУНЗАЯА

МОНГОЛЫН ҮЙЛДВЭРНИЙ
ЭВЛЭЛИЙН ХОЛБООНЫ
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

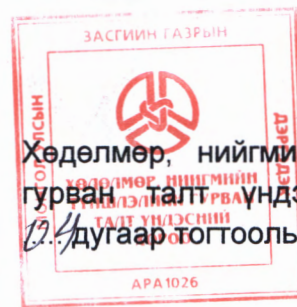

С.ЭРДЭНЭВАТ

МОНГОЛЫН АЖИЛ ОЛГОГЧ, ЭЗДИЙН
НЭГДСЭН ХОЛБООНЫ ДЭД
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Х.ГАНБААТАР

Хөдөлмөр, нийгмийн түншлэлийн
гурван талт үндэсний хорооны
Д.Удугаар тогтоолын хавсралт

АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН СТАНДАРТ БОЛОВСРУУЛАХ АРГАЧЛАЛ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1. Энэхүү аргачлал нь Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 17.5.-д заасны дагуу ажил олгогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалах байгууллага болон мэргэжлийн холбоод хамтран ажил мэргэжлийн стандартыг боловсруулахад баримтлах арга зүйн үндэслэл болно.

2. Энэхүү аргачлалын зорилго нь ажил мэргэжлийн стандартын бүтэц, агуулга, үндсэн шаардлагыг тогтоон ажилтны ажлын байранд гүйцэтгэх үүрэг, ажилбар, алхам, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, мэдлэг, ур чадвар, хандлага, мэргэшлийн түвшин, хөдөлмөрийн нөхцөл, эрсдэлийн үнэлгээ, нотолгооны удирдамж, хамрах хүрээг тодорхойлоход оршино.

3. Ажил мэргэжлийн стандартаар хөдөлмөрийн нөхцөл, ажилтны ажлын дадлага, туршлага, мэдлэг, ур чадвар, чадамж, хандлага, мэргэшлийн түвшин, ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг тогтооно.

4. Ажил мэргэжлийн стандартыг дараах чиглэлээр хэрэглэнэ. Үүнд:

- YAMAT-08 шинэчлэх, сайжруулах;
- Ажлын байрны тодорхойлолт боловсруулах;
- Мэргэшлийн үндэсний хүрээнд байрших мэргэшлийн түвшинг тогтоох;
- Ажил, мэргэжлийн үндсэн хэв шинж тогтоох;
- Ажил мэргэжлийн ур чадварын матриц буюу үүрэг, ажилбарын зураглал гаргах;
- Чадамжийн нэгжийн жагсаалт, мэргэшлийн түвшин бүрт байрших чадамжийн багцыг тодорхойлох;
- Чадамжийн гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулах;
- Сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох;
- Чадамжид суурилсан сургалтын хөтөлбөр боловсруулах;
- Мэргэжлийн чадамжийн үнэлгээ хийх;
- Гүйцэтгэлд суурилсан цалин хөлсийг тооцох;
- Хөдөлмөрийн бүтээмж, нормыг тогтоох;
- Ажлын байрны эрсдэлийн өөрийн үнэлгээг гаргах гэх мэт.

5. Энэхүү аргачлалд "DACUM" (Development and Curriculum), SCID (Systematical curriculum and instructional development) болон "Ажилбарын гүйцэтгэлд дүн шинжилгээ хийх" JFA (Job functional analyses) арга зүйг тусгасан болно.

Хоёр. Нэр томъёо, тодорхойлолт

Аргачлалд заасан нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно.

Ажил мэргэжлийн стандарт гэж тухайн мэргэжлээр ажил үүрэг гүйцэтгэж байгаа мэргэжилтэй ажилтны эзэмшсэн ур чадвар, мэдлэг, дадал, ажил гүйцэтгэх чадамжийг ажил мэргэжлийн үндэсний ангилал, тодорхойлолт, мэргэшлийн үндэсний хүрээ, мэргэшлийн түвшний дагуу үнэлж тодорхойлох, баталгаажуулах, мэргэшлийн түвшин ахих, дагаж мөрдөх хууль, дүрэм, норматив, ишлэл, хөдөлмөрийн нөхцөл, ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт, хамрах хүрээ, үнэлгээний удирдамж, эрсдэлийн үнэлгээ зэргийг багтаасан хөдөлмөрийн харилцааны цогц баримт бичгийг;

Мэргэшлийн үндэсний хүрээ гэж мэргэжлийн ангилал, тодорхойлолт, ажил мэргэжлийн стандартыг батлах, мэргэшлийн түвшинг тогтоох, хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах үйл явцыг;

Мэргэшил гэж ажилтны мэргэжлийнхээ хүрээнд эзэмшсэн мэдлэг, чадвар, дадал, туршлага, хандлага, ажил үүрэг гүйцэтгэх чадамжийг;

Мэргэшлийн түвшин гэж ажилтны эзэмшсэн мэргэжлийнхээ дагуу ажлын байранд ажил үүрэг гүйцэтгэх мэргэжлийн мэдлэг, чадвар, дадал, туршлага, хандлага нь үндэсний мэргэшлийн түвшний аль шатлал, түвшинд нийцэж, хангаж байгааг хөндлөнгийн байгууллагаар тодорхойлуулж тогтоолгон баталгаажуулсныг;

Ажил мэргэжлийн дүн шинжилгээ (АМДШ) гэж ажил мэргэжлийн үүрэг, ажилбар, алхам, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлтийг үндэсний стандарт, олон улсын аргачлалд нийцүүлэн мэргэшсэн дакумчдын удирдлагаар зохион байгуулах цогц үйл ажиллагааг;

Дакум бүдүүвч гэж ажилтны ажлын байранд гүйцэтгэж байгаа үүрэг, ажилбарыг эрэмбэлэн байршуулсан ур чадварын тойм зураглалыг;

Чадамж гэж хөдөлмөрийн орчинд ажил олгогчийн зүгээс тавигдах мэргэжлийн шаардлагыг биелүүлэх түвшинд ажилтны эзэмшсэн байвал зохих мэдлэг, чадвар, дадал, хөдөлмөрийн соёлын төлөвшилийг;

Чадамжийн нэгж гэж үндэсний хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдөх гүйцэтгэлийн үнэлэмжийн үр дүнгээр хэмжигдэх нэгж бөгөөд тодорхой ажлын багц даалгаварыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг;

Чадамжийн нэгжийн үнэлгээ гэж тухайн чадамжийн нэгжийг хангаж буй эсэхийг тодорхойлохын тулд нотлох материал, мэдээлэл цуглуулж холбогдох үнэлэлт, дүгнэлт гаргах үйл явцыг;

Дакум чиглүүлэгч (/DACUM Facilitator) гэж ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах болон ур чадварын дүн шинжилгээ хийх арга зүй эзэмшсэн, дакум үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах ур чадвартай, үндэсний хэмжээнд болон олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн нотлох баталгаажилт, гэрчилгээтэй мэргэшсэн чиглүүлэгч хийх эрхтэй хүнийг;

Хөтөлбөр хөгжүүлэгч (SCID Facilitator) *Systematical Curriculum and Instructional Development* гэж ажилтны эзэмших мэдлэг, чадвар, гүйцэтгэх ажил үүргийн төлөвшил, хариуцлага, хандлагын хүрээг ажилбарын чухал, хүндрэл, давтамж, хөдөлмөрийн хэв шинжид дүн шинжилгээ хийж тухайн мэргэжлийн мэргэшлийн шатлалыг тодорхойлох арга зүй эзэмшсэн хүнийг хэлнэ.

Хөдөлмөрийн нөхцөл гэж Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 3.1.4-т заасан ажлын байрны болон үйлдвэрлэлийн орчныг;

Хөдөлмөр эрхлэлтийн нөхцөл гэж Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 4.1.17-д заасан хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаанд ажилтан ажил үүргээ зохих ёсоор гүйцэтгэхэд зайлшгүй шаардлагатай хүчин зүйлийг;

Үүрэг гэж тухайн мэргэжлийн ажилтны ажлын байранд гүйцэтгэж буй (гол ач холбогдол, давтамж, чухлын зэргээр нь бүлэглэн нэгтгэсэн) ажилбаруудыг;

Ажилбар гэж үүргийн хүрээнд гүйцэтгэх ажиглагдаж, хэмжигдэх /бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ/ ажлын нэг үйл явц, ажлын даалгаврыг;

Ажилбарын шинжилгээ гэж ажилбар бүрээр алхам, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар, багаж, төхөөрөмж, аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөрийн орчин, нөхцлийг шинжлэн үнэлэх үйл явцыг;

Хамрах хүрээ гэж чадамжийн гүйцэтгэлд нөлөөлж болох ажлын янз бүрийн орчин, нөхцөлийг;

Нотолгооны удирдамж гэж чадамжийн нэгжийн нотолгооны гүйцэтгэлд үнэлгээ хийх зөвлөмжийг;

Үнэлгээний тойм гэж чадамжийн нэгжийн нотолгоо, үнэлгээний зүйлсийг;

Үнэлгээний агуулга гэж үнэлгээ хийхэд зориулсан тусгай хэрэгсэл, нөөцийг;

Алхам гэж ажилбарыг гүйцэтгэхийн тулд дагаж мөрдөх үйл явцын дэс дараалалд хамаарагдах үйлдэл бөгөөд чадамжийн нэгжийн амин чухал үр дүнгүүдийг тодорхойлно.

Гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт гэж алхамд заагдсан үйлдлийг гүйцэтгэхийн тулд зайлшгүй мөрдөж биелүүлсэн байх технологи дараалал, бүтээгдэхүүний чанар, тоо хэмжээ, хэмжигдэхүүний шалгуурыг.

Гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт нь алхамыг эзэмшсэнийг илтгэх нотолгооны удирдамжтай нийцсэн байна.

Гурав. Ажил мэргэжлийн стандартын агуулга, боловсруулалт

3.1. Ажил, мэргэжлийн стандартын агуулга

3.1.1. Ажил мэргэжлийн стандарт нь ажил мэргэжлийн үндэсний ангилал, тодорхойлолт ба үндэсний мэргэшлийн хүрээний түвшин хооронд шилжих, мэргэшлийн түвшний дагуу үнэлж тодорхойлох, баталгаажуулах нөхцлийг бүрдүүлэх, ажлын байранд тухайн мэргэжлээр ажил үүрэг гүйцэтгэж байгаа мэргэжилтэй ажилтны ажил гүйцэтгэх чадамж, ажлын байрны ерөнхий мэдээлэл, шаардлага, ажлын байранд дагаж мөрдөх хууль, дүрэм, норматив, ишлэл, хөдөлмөрийн нөхцөл, ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт, нотолгооны удирдамж, эрсдэлийн үнэлгээ зэргийг багтаасан иж бүрэн цогц баримт бичиг байна.

3.1.2. Ажил мэргэжлийн стандарт нь хөдөлмөрийн норм, норматив, цалин хөлс, хөдөлмөрийн нөхцөлийг тогтоох болон сургалтын хөтөлбөр, сургалтын орчны стандарт, үнэлгээний стандарт боловсруулах үндсэн суурь баримт бичиг болно.

3.1.3. Ажил мэргэжлийн стандартыг нь хавсралт А-д заасан загвар жишигт нийцүүлэн боловсруулна.

3.1.4. Ажилбарын дүн шинжилгээ хийж чадамжийн нэгжийг тодорхойлж, нийтлэг, суурь, үндсэн чадамжийн нэгжийн жагсаалт гаргана.

3.1.5. Мэргэшлийн үндэсний хүрээнд нийцүүлэн чадамжийн нэгжийг мэргэшлийн түвшинд байршуулна.

3.1.6. Чадамжийн нэгж нь алхам, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар, хамрах хүрээ, нотолгооны удирдамжийн багцаас бүрдэнэ.

3.2. Ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах

3.2.1. Ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулахдаа тухайн ажил мэргэжлийн ажилтан, инженер, техникийн ажилтан, ажил олгогч, мэргэжлийн холбоо, мэргэжлийн зөвлөл, эрдэмтэн судлаачид, эрх бүхий чиглүүлэгчээс бүрдсэн баг бүрдүүлж боловсруулна.

3.2.2. Ажил мэргэжлийн дүн шинжилгээ, үүрэг, ажилбарын бүдүүвч зураглал, ур чадварын матриц боловсруулах үйл ажиллагааг эрх бүхий чиглүүлэгч гүйцэтгэнэ.

3.2.3. Чадамжийн нэгж үүсгэх, чадамжийн нэгжийг багцлах, мэргэшлийн түвшинд байршуулахыг эрх бүхий хөтөлбөр хөгжүүлэгч гүйцэтгэнэ.

3.2.4. Тухайн мэргэжилд хамаарах тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, материалын жагсаалтыг чухлын зэрэг, аюулгын зэрэг, хэрэглээний давтамжийн зэрэг, аюулын зэргийг тодорхойлж гаргасан байна.

3.2.5. Ажил мэргэжлийн стандартад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйтай холбоотой чадамжийн нэгжийг заавал тусгах ба нийтлэг болон үндсэн чадамжийн нэгж тус бүрт салбарын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйтай холбоотой онцлог агуулгуудыг тусгасан байна.

3.2.6. Чадамжийн нэгж дэх хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага бүхий өндөр эрсдэлтэй алхмыг эрх бүхий мэргэшүүлэх сургалтад хамрагдсан ажилтан гүйцэтгэнэ.

Дөрөв. Ажил мэргэжлийн стандартыг хянах, батлах

4.1 Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөл нь ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах үйл ажиллагааг зохион байгуулах, салбар зөвлөлөөс ирүүлсэн ажил мэргэжлийн стандартын бүрдлийг хянан батлана.

4.2 Хөдөлмөр эрхлэлтийн салбар зөвлөл нь салбарын хөгжлийн бодлого, хүний нөөцийн төлөвлөлт, эрэлт хэрэгцээнд үндэслэн ажил мэргэжлийн стандартын хэрэгцээг тодорхойлох, зохион байгуулах, боловсруулсан стандартад хөндлөнгийн дүгнэлт гаргах, үндэсний зөвлөлөөр хэлэлцүүлж батлуулах ажлыг хариуцна.

4.3 Ажил олгогч, мэргэжлийн холбоод нь ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах, нэгдсэн санг бий болгох, санг баяжуулах, түгээх сурталчлах ажлыг хариуцна.

А.ХАВСРАЛТ (норматив)

1. Ажил мэргэжлийн ерөнхий мэдээлэл

1.1. Ажил, мэргэжлийн товч тодорхойлолт

Монгол Улсын Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолт ҮАМАТ-08/-ын индекс/кодыг тавина. Хэрэв шинээр ажил мэргэжлийн ангилалд оруулах шаардлагатай гэж үзвэл ҮАМАТ-08-ын нэгж бүлгийн кодыг тавьж, ажил мэргэжлийн тодорхойлолтыг бичнэ.

Аль түвшин болохыг бичнэ.

.....
.....
.....
.....
.....

Тайлбар: АМС-д дурдсан мэргэжлийн ур чадварын /Дакум/ бүдүүвч зураглалын эцсийн үр дүнд тулгуурлан тодорхойлно. Ажлын байрны товч тодорхойлолт . Тухайн түвшний ажил мэргэжлийн гол зорилго, хариуцлагыг товч тодорхойлон бичнэ.

Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолт ҮАМАТ- 08/ дахь мэргэжлийн индекс/код	<i>6 оронтой тоо бүхий индекс/кодыг бичнэ. Хэрэв тохирох индекс/код байхгүйг гэж үзвэл эхний 4 оронтой нэгж бүлгийн кодыг бичнэ.</i>
Боловсруулсан огноо	<i>Ажил мэргэжлийн стандарт боловсруулах баг байгуулагдсан байна.</i>
Батлахыг санал болгож сайшаасан байгууллага, огноо	<i>Ажил мэргэжлийн стандартыг батлахыг сайшаасан салбарын Хөдөлмөр эрхлэлтийн зөвлөлийн шийдвэрийг бичнэ.</i>
АМС-ыг баталсан байгууллага, огноо	<i>Ажил мэргэжлийн стандартыг баталсан тушаалын огноо</i>
Хянаж шинэчлэх хугацаа	<i>Техник, технологийн өөрчлөлтөөс хамааруулж хянаж шинэчлэх хугацааг бичнэ.</i>

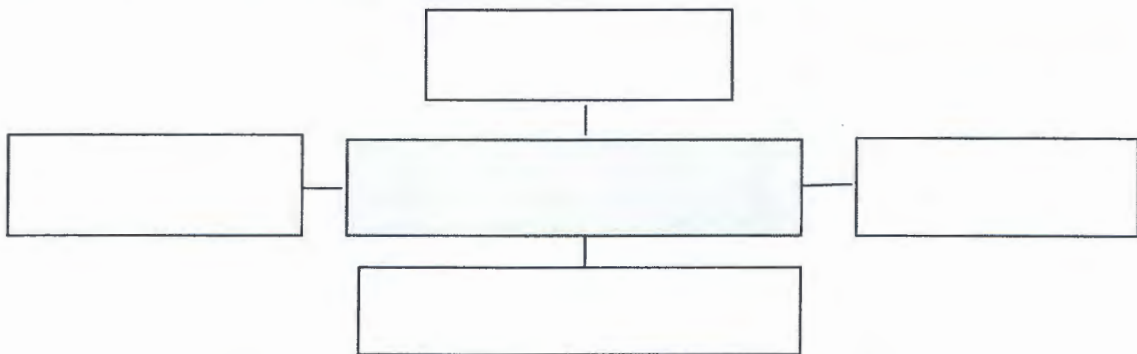
1.2. Албан тушаалын хөгжлийн зураглал

Тухайн ажил, мэргэжил/албан тушаалтны өсөлт хөгжлийн зураглал нь доорх хүснэгтэд тусгасан байна.

Холбогдох албан тушаал	Хөгжих, дэвших боломж			Албан тушаал ахих боломж
	Бага	Дунд	Өндөр	
Гүйцэтгэх албан тушаал				
Удирдах албан тушаал				
Өөр төрлийн ажил, үүрэг гүйцэтгэх боломж				
Хувиараа хөдөлмөр эрхлэх				

1.3. Албан тушаалын удирдлагын болон ажлын уялдаа холбооны зураглал

..... нь ажил үүрэг гүйцэтгэхдээ бусад албан тушаалтантай доорх схемийн дагуу холбогдох үйл ажиллагааг уялдуулж, харилцан холбоотой хамтран ажиллана.

Босоо тэнхлэгт ..... ажилтныг удирдах, удирдуулах албан тушаалтантай холбогдох ажлын холбоог, хэвтээ тэнхлэгийн баруун гар талд тухайн байгууллагаас заавар, зөвлөмж өгөх, чиглүүлэх албан тушаалтныг, тэнхлэгийн зүүн гар талд холбогдох бусад байгууллагаас мэргэжил арга зүйн чиглэлээр хамтран ажиллах албан тушаалтанг байршуулна.

1.4. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөл

-
-
-
-

1.5. Ажлын байранд тавигдах шаардлага

-
-
-
-

1.6. Ажлын байранд шаардагдах боловсрол, мэргэжил, мэргэшлийн бичиг баримт

-
-
-
-
-

1.7. Ажлын байранд хэрэглэгдэх тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, түүхий эд, материал

Тоног төхөөрөмж	Багаж хэрэгсэл	Материал, түүхий эд
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	4.
5.	5.	5.
6.	6.	6.
7.	7.	7.
8.	8.	8.
9.	9.	9.

1.8. Хамгаалах хэрэгсэл

Ажлын тусгай хувцас	Хамтын болон нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл
•	•
•	•
•	•
•	•
•	•
•	•
•	•
•	•

2. Ажлын байранд дагаж мөрдөх хууль, дүрэм, норматив ишлэл

2.1. Хууль тогтоомж:

—
—
—
—
—
—
—

2.2. Дүрэм, журам:

—
—
—
—
—
—
—

2.3. Стандарт, норм, нормативын баримт бичгийн багц:

—
—
—
—

3. Мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар, хандлага төлөвшил

3.1. Эзэмшсэн байвал зохих мэдлэгийн жагсаалт:

- М 1.
- М 2.
- М 3.
- М 4.
- М 5.

3.2. Эзэмшсэн байвал зохих ур чадварын жагсаалт:

- УЧ 1.
- УЧ 2.
- УЧ 3.
- УЧ 4.
- УЧ 5.
- УЧ 6.
- УЧ 7.
- УЧ 8.

3.3. Эзэмшсэн байвал зохих хандлага, төлөшлийн жагсаалт:

- Х 1.
- Х 2.
- Х 3.
- Х 4.
- Х 5.
- Х 6.

4. Чадамжийн нэгжийн жагсаалт

Ажил мэргэжлийн үүрэг, ажилбарын жагсаалтаас ижил чадамж бүхий ажилбаруудыг хамтад нь бүлэглэж чадамжийн нэгж үүсгэнэ. Ажилбарын нэгтгэл нь бие даасан чадамжийн нэгжийг бий болгоно.

Үүргийн нэр	Чадамжийн нэгжийн нэр	Мэргэшлийн түвшин	Чадамжийн код
Суурь чадамж			
А			
Нийтлэг чадамж			
В			
С			
Үндсэн чадамж			
D			
E			

F			
G			
H.....			

5. Чадамжийн нэгж

5.1. Үүргийн нэр: А .....

5.2. Чадамжийн нэгжийн нэр: .....

5.3. Чадамжийн тодорхойлолт:

.....

.....

Алхам	Гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт
Шаардлагатай мэдлэг	
•	
•	
•	
Шаардлагатай ур чадвар	
•	
•	
•	

5.4. Чадамжийн нэгжийн хамрах хүрээ

Аюулгүй ажиллагааны журам, заавар, зааварчилга	•
	•
Хамтын болон нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл	•
	•
Тоног төхөөрөмж	•
	•
Багаж, хэрэгсэл	•
	•
Түүхий эд, материал	•
	•
Бусад	•

5.5. Нотолгооны удирдамж

Үнэлгээний нотолгоо:	Тухайн чадамжийг эзэмшсэнийг нотлох баримтууд: •
Үнэлгээний агуулга:	Үнэлгээнд ашиглах зүйлс: • .. Үнэлгээний эрх зүйн нийцэл: • ..
Шаардлагатай нөөц:	Дараах зүйлийг бүрдүүлсэн байна: •
Үнэлгээний арга:	Чадамжийг дараах аргаар үнэлнэ: •

6. Мэргэшлийн түвшний хүрээ

Мэргэшлийн үндэсний хүрээгээр тогтоосон мэргэшлийн түвшин бүрээр гаргана

6.1. Мэргэшлийн .... түвшин

6.2. ....-р түвшин тодорхойлогч

.....

.....

6.3. Мэргэшлийн ерөнхий шаардлага

6.3.1. Боловсролын бичиг баримт:

-

-

6.3.2. Мэдлэг:

М 1.

М 2.

М 3.

6.3.3. Ур чадвар:

УЧ 1.

УЧ 2.

УЧ 3.

6.3.4. Хандлага, төлөвшил

Х 1.

Х 2.

Х 3.

6.4. Тухайн мэргэшлийн хүрээнд гүйцэтгэх чадамжийн жагсаалт

Үүргийн нэр	Чадамжийн нэгжийн нэр	Мэргэшлийн түвшин	Чадамжийн код
Суурь чадамж			
А			
В			

Нийтлэг чадамж			
A			
B			
Үндсэн чадамж			
A			
B			

7. Ажлын байрны орчны үнэлгээ

7.1. Тоног төхөөрөмжийн үнэлгээний хүснэгт

Тоног төхөөрөмж	Чухал бус	Чухал	Маш чухал

Жилд нэг удаа	Сард нэг удаа	Долоо хоногт нэг удаа	Өдөрт нэг удаа	Өдөрт хэд хэдэн удаа

7.2. Багаж хэрэгслийн үнэлгээний хүснэгт

Багаж хэрэгсэл	Чухал бус	Чухал	Маш чухал

1	2	3	4	5

7.3. Хамгаалах хэрэгсэл

Хамтын болон нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл	Чухал бус	Чухал	Маш чухал

1	2	3	4	5

7.4. Тоног төхөөрөмжийн эрсдэлийн үнэлгээний хүснэгт

Тоног төхөөрөмж	Аюулгүй	Аюултай	Маш их аюултай

7.5. Багаж хэрэгслийн эрсдэлийн үнэлгээний хүснэгт

Багаж хэрэгсэл	Аюулгүй	Аюултай	Маш их аюултай

7.6. Түүхий эд, материалын эрсдэлийн үнэлгээний хүснэгт

Түүхий эд, материал	Хэвийн	Хортой	Маш их хортой

8. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ

Хөдөлмөрийн орчин	Бага	Дунд	Их
Температур			
Харьцангуй чийглэг			
Агаарын хөдөлгөөний хурд			
Тоосонцор			
Доргион			
Шуугиан			
Химийн бодис			
Цацраг идэвхт бодис, үүсгэвэр			
Эргономик (ажлын байрны тав тух)			

Хөдөлмөрийн хүчин зүйл	Бага	Дунд	Их
Биологийн /Бактери, вирус, мөөгөнцрийн халдвар/			
Физикийн /Доргион, шуугиан, бичил цаг уур, цах-н соронзон орон г.м/			
Химийн /Үйлдвэрлэлийн тоос, химийн бодисын ууршилт/			
Сэтгэл зүй-физиологи /Хэт ачаалалтай ажиллах, ажлын тохиромжгүй байрлал/			

ХАБЭА-н шаардлага, стандарт	Бага	Дунд	Их
Үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжид тавих шаардлага			
Үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжийг хамтран эзэмших, ашиглахад тавигдах шаардлага			
Машин механизм, тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага			
Өргөх, зөөх, тээвэрлэх механизмд тавих шаардлага			
Даралтат сав, шугам хоолойд тавигдах шаардлага			
Химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодистой харьцахад тавих шаардлага			
Галын аюулгүй байдалд тавих шаардлага			
Эрүүл мэндийн үзлэг			
Ажилтныг ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр хангах			
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний ХАБЭА-н нөхцөлд тавигдах шаардлага			
ХАБЭА-н болон мэргэжлийн сургалт			

Эрсдэлийн өөрийн үнэлгээ

№	Орчин	Тийм	Үгүй
1	Тэгш бус халтиргаатай гадаргуу /халтирах, бүдрэх, унах шалтгаан болдог/ байдаг уу		
2	Тээвэрлэх хэрэгсэл, хөдөлгөөнт тоног төхөөрөмжтэй харьцдаг уу		
3	Тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөнт хаалтгүй хэсгүүд байдаг уу		
4	Аюултай гадаргуутай объект, эд анги /хурц, үзүүр, ирмэг, боловсруулаагүй гм/ байдаг уу?		
5	Хэт халуун болон хүйтэн гадаргуу ба материалтай харьцдаг уу?		
6	Өндөрт байрлах ажлын байр, талбайд /өндрөөс унах эрсдэл/ ажилладаг уу		
7	Гар ажиллагаа хөнгөвчлөх багаж, төхөөрөмжүүд байдаг уу?		
8	Өндөр даралттай тоног төхөөрөмж, савтай харьцдаг уу?		
9	Цахилгаан төхөөрөмж ба цахилгаан хэрэгсэл байдаг уу?		
10	Ил гал /оч, халуун гадаргуу/таны ажлын байранд бий юу?		
11	Дэлбэрэлт үүсэх нөхцөл байдал бий юу?		
12	Ажлын бүсийн агаар дахь химийн бодис ууршилт, тоосжилт бий юу?		
13	Чихэнд ядаргаатай шуугиан байдаг уу?		
14	Гар болон гарын сарвууны хэсэгт чичиргээ үүсдэг үү?		
15	Биеийн бүх хэсэгт доргио, чичиргээ үүсдэг үү?		
16	Гэрэлтүүлэг хэр шаардлагатай вэ?		
17	Хэт ягаан, хэт улаан, лазерын болон богино долгионы /хэт өндөр давтамжийн/ туяаршил байдаг уу?		
18	Цахилгаан соронзон орон үйлчлэлд өртдөг үү?		
19	Халуун болоод хүйтэн цаг агаарын нөхцөлд гадаа ажилладаг уу?		
20	Зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтэрсэн ачаа өргөж, зөөх тохиолдол гардаг уу?		
21	Тухгүй, тохиромж муу байрлалд ажил явуулдаг уу?		
22	Биологийн аюултай хүчин зүйлүүд /вирус, шимэгч, хорхой, хөгц, бактери/ таны ажлын байрны орчинд бий юу?		
23	Ажлын байранд сэтгэл санааны хэт ачаалал, хүчирхийлэл, түрэмгийлэл тохиолддог уу?		
24	Танд нэмж хэлэх санал байвал энд бичнэ үү.		

Хяналтын хуудас №01

Хяналтын хуудас №02

Хяналтын хуудас №03

Хяналтын хуудас №04

Хяналтын хуудас №05

Хяналтын хуудас №06

Хяналтын хуудас №07

Хяналтын хуудас №08

Хяналтын хуудас №09

Хяналтын хуудас №09

Хяналтын хуудас №10

Нэг. Аюул: тэгш болон тэгш бус халтиргаатай гадаргуу

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Шалан дээр тэгш бус гадаргуу, цоорхой, арзгар овор, товон, эмтэрхий байгаа юу?		
2	Нойтон цэвэрлэгээ хийх үед шингэн бодис /масло г.м/ асгарах, бороо, шавар шавхай болон үйлдвэрлэлийн явцад үүсч буй тоос зэргээс шалтгаалан шал халтиргаатай байдаг уу?		
3	Ажлын байранд босго болон өөр саадтай зүйл байдаг уу?		
4	Шалан дээр кабель утас эмх замбараагүй байдаг уу?		
5	Зориулалтын бус гутал өмссөн ажилтнууд халтирах унах эрсдэлтэй юу?		
6	Шал цэвэрхэн эсэх?		
7	Ажлын байранд хөдөлгөөнд бэрхшээл учруулах ямар нэгэн объект, саад /суурин саад тотгороос бусад/ байдаг уу?		
8	Хөдөлгөөнд бэрхшээл учруулахаар суурилуулсан саад тотторыг зохих ёсоор тэмдэглэсэн үү?		
9	Зөөх, тээвэрлэх хэрэглэлийг хөдөлгөөний чиглэлийг зохих ёсоор тэмдэглэсэн үү?		
10	Зөөх, тээвэрлэх хэрэглэлийг хөдөлгөөний чиглэл, шалыг сайн гэрэлтүүлсэн үү?		

Хоёр аюул: тээвэрлэх хэрэгсэл эсвэл хөдөлгөөнт тоног төхөөрөмж

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Гэмтэлтэй тээвэрлэх хэрэгсэл ашиглах тохиолдол байдаг уу?		
2	Ачаа буулгах ажилд ашиглаж буй тээвэрлэх хэрэгсэл болоод тоног төхөөрөмжийн ачааг хэтрүүлэх тохиолдол байдаг уу?		
3	Тээврийн хэрэгслийн замын хөдөлгөөнд учруулах саад бэрхшээл бий юу?		
4	Тээврийн хэрэглэлийг хөдөлгөөний чиглэлийн үзэгдэх орчинд ямар нэгэн зүйл саад болдог уу?		
5	Тусгай зөвшөөрөлгүй хүн тээвэрлэх хэрэгсэл ашигладаг уу?		
6	Ачааг үргэлж найдвартай бэхэлж багладаг уу?		
7	Жолоочийн үзэгдэх орчинд овор ихтэй ачаа, саад байдаг уу?		

Гурав. Аюул: тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөнт хэсгүүд

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Аюулгүй ажиллагааны шаардлагатай хэрэглэлээр тоноглогдоогүй үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмжийн бодит аюул бүхий хөдөлгөөнтэй хэсэг /нөөц, сэлбэг орно/ байдаг уу?		
2	Аюулгүй ажиллагааны шаардлагатай хэрэглэлээр тоноглогдсон үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмжийн аюултай хөдөлгөөнт хэсгийг шүргэхэд ажилтны сарвуу, гар, биеийн бусад хэсгийг хамгаалж чадаж байгаа юу?		

3	Аюулгүй ажиллагааг хангах бүх хэрэгсэл нь амархан задлагдах боломжгүйгээр бат бөх бэхлэгдсэн үү?		
4	Тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөнтэй хэсэгт ямар нэг зүйл орох боломжтой юу?		
5	Тоног төхөөрөмж дээр ажиллахад аюулгүй ажиллагааг хангах хэрэгсэл нь бэрхшээл учруулдаг уу?		
6	Аюулгүй ажиллагааг хангах хэрэгслийг задлахгүйгээр тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ хийж болох уу?		
7	Механизмын ажлыг зогсоохгүйгээр аюулгүй ажиллагааны хэрэгслийг задалж болох уу?		
8	Хамгаалалтгүй шүдтэй араа, гинжин араа, дамар /шкив/, хүчлүүр байдаг уу?		
9	Дамжуулах тасам /ремень/, гинж байгаа юу?		
10	Хамгаалалтгүй суурь боолт, ховил, сэрвэн нуруу байдаг уу?		
11	Тоног төхөөрөмжийн оператор ямар ч хүндрэлгүйгээр үндсэн залгуур, унтраалгад хүрч чаддаг уу?		
12	Тоног төхөөрөмж дээр хоёр ажилтан ажиллаж байхад удирдлагын ганцхан төв ашигладаг уу?		

Дөрөв. Аюул: цахилгаан хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Хамгаалалтын хэрэгсэл, салгуур найдвартай байгаа гэдэгт итгэлтэй байна уу?		
2	Шугамын тусгаарлалтад /хамгаалалтгүй мушгиралдсан утас/ гэмтэл байгаа юу?		
3	Цахилгаан тоног төхөөрөмжийг гадны нөлөөнөөс хамгаалаагүй агуулах байдаг уу?		
4	Хар хүрээтэй гурвалжингийн шар дэвсгэр дээр хар сум заасан тэмдэглэгээ байхгүй цахилгаан тоног төхөөрөмжийн агуулах байгаа юу?		
5	Гэмтэлтэй залгуур, сэрээ байгаа юу?		
6	Цахилгаан тоног төхөөрөмжийг буруу ашиглах боломжтой юу?		
7	Чийгтэй цахилгаан тоног төхөөрөмжийг ашиглах эсвэл нойтон гартай, чийгтэй хувцастай хүмүүсийг тоног төхөөрөмж дээр ажиллуулах тохиолдол гардаг уу?		
8	Аюул бүхий цахилгааны системтэй ойрхон гүйцэтгэдэг ажил байгаа юу?		
9	Ажлын байрны зэргэлдээ цахилгаан хүчдэл бүхий ямар нэг эд анги байрладаг уу?		
10	Газардуулга хийгдээгүй, гүйдэл дамжуулдаг, хамгаалалтгүй эд, ангиуд байгаа юу?		
11	Цахилгааны статик соронзон орон үүсдэг үү?		

Тав. Аюул: ил гал

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Будаг, лакан гадаргуу, наалдамхай бодис, уусгагч зэрэг исэлдэх, шатамхай бодисыг ашигладаг уу?		
2	Нэвт салхилдаг өрөө тасалгаанд исэлдэх, шатамхай бодисыг хадгалдаг уу?		

3	Ашиглагдаж буй бодит аюул бүхий химийн бодис, аюулгүй байдлын сертификаттай юу?		
4	Гал гарах эх үүсвэр /ил гал, цахилгаан тоног төхөөрөмж, цахилгааны цэнэг, өндөр температур гм/ байгаа юу?		
5	Гал гарах аюул бүхий бүсийг зохих ёсоор тэмдэглэсэн үү?		
6	Шатамхай, ноцох аюултай бодистой харьцаж ажиллахыг ажилтнуудад, эдгээр химийн бодисуудын шинж чанарын талаар тогтмол мэдээлэл өгдөг үү?		
7	Ажлын байрыг гал унтраагуурын шаардлагатай хэрэгслээр тоногловсон уу?		
8	Гал унтраагуурын хэрэгсэл нь бэлэн байдлыг хангасан, техникийн тогтмол үйлчилгээнд хамрагддаг уу?		
9	Гал унтраагуурын хэрэгслийг авахад ойр газар байрлуулсан уу?		
10	Онцгой байдлын үед авах арга хэмжээний болон нүүлгэн шилжүүлэх төлөвлөгөө байгаа юу?		
11	Нүүлгэн шилжүүлэх чиглэлийг тэмдэглэсэн үү?		
12	Галын түгшүүрийн дохиолол байдаг уу?		
13	Гал унтраах, галын түгшүүр зарлах үед авах арга хэмжээний сургалт хийдэг үү?		
14	Гал унтраах техникийн сургалт явуулдаг уу?		

Зургаа. Аюул: дэлбэрэлт

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Дэлбэрэх аюултай бодис хэрэглэдэг үү?		
2	Ашиглагдаж буй дэлбэрэх аюул бүхий бодисууд нь аюулгүй байдлын сертификаттай юу?		
3	Дэлбэрэх аюултай химийн бодист зохих ёсоор тэмдэг тавьсан уу?		
4	Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад дэлбэрэх аюултай хольц /жишээлбэл агаар, хий-устөрөгч, эсвэл метан, агаар, ацетон, бензолын ууршилт, агаар, модны үртэс/ бий болдог уу?		
5	Дэлбэрэх эрсдэл бүхий /уусгагч, шатамхай бодис эсвэл хий гм/ хадгалдаг байр, талбай байгаа юу?		
6	Өөрөө авалцаж шатах бодис, хадгалалтын өндөр температур, хэт их бүтээгдэхүүн хадгалснаас болж дэлбэрэх эрсдэл үүсэх талбай байгаа юу?		
7	Дотоодын хий дамжуулах хоолойд хаалт байгаа юу?		
8	Дотоодын хий дамжуулах хоолойн хаалтыг тогтмол шалгадаг уу?		
9	Дэлбэрэх эрсдэл бүхий талбайд ашиглагддаг тоног төхөөрөмжийг нарийн шалгуураар сонгодог уу?		
10	Дэлбэрэх эрсдэл бүхий бүсэд гал гарах эх үүсвэр байгаа юу?		
11	Дэлбэрэх эрсдэл бүхий бүсэд өндөр температурын эх үүсвэр байгаа юу?		
12	Дэлбэрэх эрсдэл бүхий бүсэд цахилгааны статик орон байдаг уу?		
13	Агааржуулалтын систем байдаг уу?		
14	Агааржуулалтын системийг тогтмол шалгадаг уу?		
15	Дэлбэрэх эрсдэлтэй бүсийг тэмдэглэсэн үү?		
16	Дэлбэрэх эрсдэлтэй бүс, дэлбэрэх аюултай бодисын агууламжид хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ тогтмол хийж, хэмждэг үү?		
17	Дэлбэрэх аюултай бодис, бэлдмэлтэй харьцаж ажилладаг ажилтнууд эдгээр химийн бодисын аюултай шинж чанарын талаар мэдээлэл тогтмол авдаг уу?		

Долоо. Химийн бодисууд

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Химийн аюултай бодис хэрэглэдэг үү /маш их хортой, хортой, хөнөөлтэй, зэвэрсэн, цочроогч, идэвхжүүлэгч, хавдар үүсгэгч, нөхөн үржихүй, удамшлын тогтолцооны нөлөөлөл, дэлбэрэх, исэлдэх, галын онц аюултай, өндөр шатамхай, шатамхай/ гэж тус тус ангилдаг уу?		
2	Ашиглаж буй бүх химийн хорт бодис нь аюулгүй байдлын сертификаттай юу?		
3	Химийн аюултай бүх бодисыг зохих ёсоор тэмдэглэсэн үү?		
4	Химийн аюултай бүх бодистой зохих ёсоор харьцдаг уу?		
5	Химийн аюултай бодистой харьцан ажиллаж буй ажилчид, эдгээр бодисуудын аюултай шинж чанарын талаар мэдээлэл тогтмол авдаг уу?		
6	Шинэ ажилтан болон жирэмсэн эмэгтэйчүүд хавдар үүсгэгч, нөхөн үржихүй удамшилд нөлөө бүхий бодисуудтай харьцдаг уу?		
7	Ажлын байрны агаар дахь химийн бодисын концентраци зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтэрдэг үү?		
8	Химийн бодис ашиглаж буй бүх ажлын байрыг хамгаалах /ерөнхий солилцооны болон хэсгийн агааржуулалтын систем/ хэрэгслээр хангагдсан уу?		
9	Агааржуулалтын системийг тогтмол шалгадаг уу?		
10	Химийн бодистой харьцан ажиллаж буй ажилтан нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл /бээлий, хамгаалалтын шил, эсвэл амны хаалт, маск, амьсгалуур, хошуувч/-ээр хангагдсан уу?		
11	Химийн хорт бодис болон бэлдмэлийн нөлөөлөлд өртөж буй ажилтныг эмнэлгийн тогтмол үзлэгт хамруулдаг уу?		
12	Хавдар үүсгэгч бодисын нөлөөлөлд өртөж буй ажилтнууд эмнэлгийн тусгай үйлчилгээ авдаг уу?		
13	Бүх ажилтнууд химийн хорт бодис, бэлдмэлүүдийг зүй зохистой ашиглах, харьцах талаар сургалтад хамрагдсан уу?		

Найм. Шуугиан

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад хэт өндөр түвшний шуугиан /жишээлбэл: хөдөлгүүрийн ажиллагаанаас болон металл гадаргуунууд хавиралдахад/ үүсэж болох уу?		
2	Гадны дуу чимээ нэвтэрснээр ажлын бүсэд хэт өндөр түвшний шуугиан үүсэж болох уу?		
3	Үйлдвэрлэлийн шуугиан нь аюулын дохиоллын дууг дарах эрсдэлтэй юу?		
4	Хэт өндөр шуугиантай байдгаас болоод Та өөрийн ажлын байрандаа бусад хүмүүстэй ярилцахдаа дуугаа өндөрсгөх, чанга ярих шаардлага гардаг уу?		
5	Ажлын байраа орхиж явсны дараа та бусад хүмүүстэй ярилцахдаа дуугаа өөрийн мэдэлгүй өндөрсгөдөг үү?		

Ес. Доргион

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Илт мэдэгдэхүйц доргионы үед суугаа болон босоо байрлалд /хааяа эсвэл урт хугацааны туршид/ ажилладаг уу?		
2	Доргион үүсгэдэг гар ажиллагаатай цахилгаан багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж дээр /хааяа эсвэл урт хугацааны туршид ажилладаг уу?		

Арав. Гэрэлтүүлгийн хангалтгүй байдал

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
1	Ажлыг үр бүтээлтэй, нягт нямбай гүйцэтгэхэд шаардлагатай гэрэлтүүлгээр ажлын байр хангагдсан уу?		
2	Ажлыг үр бүтээлтэй, нягт нямбай гүйцэтгэхэд нөлөөлөхүйц болох сүүдэр ажлын байранд байдаг уу?		
3	Нийтийн эзэмшлийн талбай, хонгил, шат, агуулах зэргээр аюулгүй явах, болзошгүй саад тотгорыг/шалан дээрх эд юмс, шалан дээрх хонхор, гишгүүр, халтиргаатай гадаргуу, тавцангийн ирмэг гм/ харахад хангалттай гэрэлтүүлэгтэй юу?		
4	Хурц гэрлийн үүсгүүр болон гялгар гадаргуу нь ажилтнуудын төрөл бүрийн эд зүйлсийг харах чадварыг муутгадаг уу?		
5	Үзэгдэх орчин муу, гялбаа эсвэл, ажлын байрны гэрэлтүүлэг хангалтгүй байгаа талаар гомдол гарч байсан уу?		
6	Нүд чилэх эсвэл нүдний харцыг дасан зохицоход хүргэдэг эрс, тэс байдал байдаг уу?		
7	Ажлын үзэгдэх орчинд саад болох гялбаа /өнгөлсөн, гялалзсан, гөлгөр гадаргуун шууд тусгал/ байгаа юу?		
8	Хараанд цочрол учруулж болохоор гэрэлтүүлгийн түвшин мэдэгдэхүйц өөрчлөлттэй байгаа юу?		
9	Ажлын бүсийн зохиомол гэрэлтүүлгийн нөхцөлд эд зүйлс болон арьсны төрөлхийн өнгө хэвийн харагддаг уу?		
10	Зохиомол гэрэлтүүлгийн нөхцөлд аюулгүй байдлын тэмдгийн өнгө ялгагдаж байна уу?		
11	Гэрлийн гялбалтын талаар ажилтнууд хоорондоо ярилцаж байсан уу?		
12	Зохиомол гэрэлтүүлгийн үед эргэлдэн буй төхөөрөмж ажилтанд хөдөлгөөнгүй мэтээр санагддаг уу? /Өөрөөр хэлбэл гэрлийн хуурамч харагдах байдал илрэх/		

Арван нэг. Ажлын байран дахь стресс

№	АСУУЛТ	Тийм	Үгүй
Ажилд тавигдах шаардлага			
1	Ажилтнууд ачаалалтай нөхцөлд ажилладаг уу? /хурдан хөдөлгөөн шаардах ажил, ажил гүйцэтгэх хугацаанд хатуу шаардлага тавих/		
2	Ажилтнууд /тогтмол болон хааяа/ нь нормчлогдоогүй тодорхой бус ажлын цагийн нөхцөлд ажилладаг уу?		
3	Маш их хэмжээний ажил /тогтмол болон хааяа/ гүйцэтгэдэг үү?		
4	Тавьж буй шаардлага нь нэг талаас ажилтны биеийн хүчний болон оюун санааны байдал, нөгөө талаас ажилтны бодит чадвар хоёр хоорондоо тэнцвэртэй байж чаддаг уу?		
5	Нэг хэвийн хөдөлгөөнтэй хөдөлмөр байгаа юу?		
6	Физик, хими зэрэг бусад төрлийн эрсдэлүүд байгаа юу? /жишээлбэл: шуугиан, температур, химийн бодистой гм/		
7	Ажилтнууд өөрсдийн хөдөлмөрлөх үүргийн талаар тодорхой ойлголттой юу?		
8	Ажлын шаардлагын талаарх үл ойлголцох байдал ажилтнуудад илэрдэг үү?		
9	Ажил гүйцэтгэхдээ ажилтнууд нийгмээс тусгаарлагдах байдал ажиглагддаг уу?		
Үйл ажиллагааны удирдлага			

1	Ажилтнууд, тэдний ажлаа гүйцэтгэх арга барилд нөлөөлдөг үү?		
2	Ажилтнууд өөрсдийн гүйцэтгэж буй ажлын арга барилд нөлөөлдөг үү?		
3	Ажилтнууд, өөрсдөө ажлаа төлөвлөх, шийдвэр гаргах, өөртөө хариуцлага хүлээх боломжоор хангагдсан уу?		
4	Ажилтнуудын гүйцэтгэх даалгавар нь хэт олон жижиг хэсэгт задарсан байдлаас болоод эцсийн зорилгын талаар бүдэг ойлголттой байдаг уу?		
5	Ажлын ээлжийн графикийг урьдчилан төлөвлөдөг үү?		
6	Ээлжийн графикийг төлөвлөгөөнд ажилтнуудын саналыг харгалздаг уу?		
7	Ажилтнууд ажлын өдрийн төлөвлөсөн графикаар ажилладаг уу?		
Нийгмийн уур амьсгал			
1	Ажлын байранд нийгмийн тааламжгүй уур амьсгал ажиглагддаг уу?		
2	Ажилтнуудын төрөл бүрийн бүлгийн /эсвэл төрөл бүрийн салбарын/ хооронд харилцан уялдаагүй сул тал ажиглагддаг уу?		
3	Хувь хүмүүсийн хооронд болон бүлгүүдийн ажилтнуудын хооронд үл ойлголцох байдал ажиглагддаг уу?		
4	Ажилтнууд болон удирдлагын хооронд шийдвэрлэгдээгүй зөрчилдөөн, үйл ойлголцох байдал байдаг уу?		
5	Ажилтнуудын дунд ширүүн өрсөлдөөн байдаг уу?		
6	Айлган сүрдүүлэх болон бэлгийн дарамт ажиглагддаг уу?		
7	Бусад этгээдийн зүгээс ажилтнуудад хандаж хүчирхийлэх үйлдэл эрсдэл байна уу? /хэл амаар доромжлох, заналхийлэх, хүч хэрэглэх, гм/		
Дэмжлэг			
1	Ажилтнууд удирдлага болон хамт ажиллагсдынхаа зүгээс дэмжлэг авдаг уу?		
2	Ажилтнуудын ажлын талаар үнэлэлт, дүгнэлт /ээрэг ба сөрөг/ авдаг уу?		
3	Ажилтнуудыг өөрийн сайн гүйцэтгэсэн ажлын төлөө сайшааж урамшуулдаг уу?		
4	Шинээр ажилд орсон ажилтнуудыг ажлын байранд нь дадлагажуулах зорилгоор дагалдан сургалт зохион байгуулдаг уу?		
5	Аж ахуйн нэгжид гарч буй өөрчлөлтийн үед /ААНБ-ын ирээдүй бүрхэг буй тохиолдолд гм/ сэтгэл зовнил, сандралыг багасгах зорилгоор ажилтнуудад дэмжлэг үзүүлдэг үү?		

СТАНДАРТ ЧАДАМЖ/АЖИЛБАРЫН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ МАЯГТ

ҮҮРЭГ: .....

Чадамж: А-.....

Мэргэжлийн ажилчин (багийн гишүүн):

Чиглүүлэгч

Огноо:

Алхмууд: (Өдөр тутмын-чадамжийг гүйцэтгэхэд шаардагдах)	Гүйцэтгэлийн Стандарт (ГШҮ): Ажиглагдах/хэмжигдэх үзүүлэлтүүд	Ажлын багаж хэрэгсэл ба хэрэглэгдхүүн, материал	Шаардагдах мэдлэг, үр чадвар	Аюулгүй ажиллагааг хангах шаардлагууд	Шаардагдах хандлага, төлөвшил
<p>1. Ажлаа эхлэхийн тулд юуг эхэлж хийх вэ?</p> <p>2. Дараа нь юу хийх вэ?</p> <p>3. Өөр юу хийх вэ?</p> <p>4. Энэ ажилбарыг хийх талаар өөр сонголт байна уу? (байж болох нэгээс олон дараалал байгаа бол бүгдийг жагсаан бичнэ)</p> <p>5. Ажилбарыг хийж дуусгаснаа хэрхэн мэдэх вэ?</p> <p>Суралцагч дадлагын үеэр эдгээр алхмуудыг дагаж гүйцэтгэх учир та алхмуудыг тодорхойлохдоо аль болох дэлгэрэнгүй тайлбарла. Эдгээр алхмуудыг дүнд нь ямар нэг хоосон орон зай үлдээлгүй үргэлжлүүлэн тодорхойлох ёстой.</p>	<p>1. Энэ ажилбарыг хэр сайн гүйцэтгэсэн бэ?</p> <p>2. Алхмуудыг өгөгдсөн дарааллаар гүйцэтгэх ёстой байсан уу? Тийм бол урьдчилан өгсөн ямар дараалал байна вэ?</p> <p>3. Хүлцэл, сүүлтын ямар зэргийг зөвшөөрч болох вэ?</p> <p>4. Эцсийн бүтээгдэхүүн ямар чанартай байх ёстой вэ?</p> <p>5. Ажил удирдагч гүйцэтгэлийн чанарыг яаж үнэлэх вэ?</p> <p>6. Гүйцэтгэх ёстой цаг хугацааны хязгаар нь ямар байх вэ?</p> <p>Бүтээгдэхүүний стандартыг ер нь тоо хэмжээ (жишээ нь, хийж бүтээсэн нэгж бүтээгдэхүүний тоо), эсвэл чанар (жишээ нь, гадаад үзэмж, нарийвчлал, зөв хэлбэр дүрс, туршилт даах бат бөх чанар)-аар тодорхойлдог. Үйл явцын стандарт нь ажилчин ажилбар гүйцэтгэж байхдаа дагаж мөрдөх ёстой алхмуудын зөвшөөрөгдсөн дэс дараалалд хамаардаг. Мөн (жишээ нь аюулгүй ажиллагааны журмыг дагаж мөрдсөн, заавар чиглэлийг баримталсан, ажилбарыг зохих цаг хугацаанд гүйцэтгэсэн эсэх гэх мэт) бусад хүчин зүйлсийг харгалзан үзэх ёстой.</p>	<p>Багаж, төхөөрөмж, түүхий эд, материал нь тухайн ажилбарыг амжилттай гүйцэтгэхэд шаардлагатай аливаа биет зүйлсээс бүрдэнэ. Хамгаалалтын хувцас, гар багаж, суурь машин, тээврийн хэрэгсэл, шатах тослох материалууд энэ бүлэгт багтана. Ийм мэдээллийг олж тогтоосноор ажилчин яг ямар зүйлс ашиглах чадвартай байх ёстойг зааварлагч нь мэдэх боломжтой болдог. Гэхдээ зөвхөн өвөрмөц багаж төхөөрөмжөөс эхэлж улмаар механикчийн нийтлэг хэрэглэдэг багажруу хандах ба ингэхдээ отвертка, алхнаас эхлэн эрэг хадаас зэрэг хаа хамаагүй их зүйл оруулах шаардлагагүй.</p> <p>Тоног төхөөржмийн хувьд "Морины хүч" гэх зэрэг зарим зайлшгүй техникийн үзүүлэлтийг дэлгэрэнгүй оруулж болно.</p>	<p>1. Ажилбарыг бүхэлд нь гүйцэтгэх эсвэл тус тусдаа алхам гүйцэтгэхэд техникийн ямар мэдлэг шаардлагатай вэ?</p> <p>2. Шинжлэх ухаантай холбогдох ямар тусгай зарчим, дүрэм, ойлголт ашиглах вэ?</p> <p>3. Математикийн ямар тусгай ойлголт, үр чадвар, функц ашиглах вэ?</p> <p>4. Харилцаа болон хэлний ямар тусгай чадвар шаардлагатай вэ?</p> <p>5. Тухайн ажилбарыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай нь мэдэгдэж буй ямар нэг ухагдахуун, код эсвэл зохион байгуулалтын болон үүрэг хариуцлагын үялдаа холбоо байна уу?</p> <p>Мэдлэгийн тодорхойлолтод ажилчин ажилбар тус бүрийг зөв хийж чаддаг байхын тулд юуг мэдэх ёстойг тодорхойлдог. Ажилбарын шинжилгээнд мэдлэгийн шаардлагуудыг жагсааснаар мэдлэг, хэрэглээ хоёрын хоорондох үялдаа холбоо тодорхой болно. Тодорхойлж тогтоох ёстой ажилд хамаарах мэдлэгийн хамрах хүрээнд техникийн салбарын үндэс суурь болсон онол, ойлголт, мөн шинжлэх ухаан, тоо бодлого, хэл эсвэл харилцааны агуулгууд багтах ёстой.</p>	<p>Өгөгдсөн ажилбарын алхам бүрийг судлахдаа (1) хүмүүст гэмтэл бэртэл, тоног төхөөрөмж байшин барилгад эвдрэл учруулж болзошгүй аюул занал, (2) ажилбарыг аюулгүй гүйцэтгэхэд дэмжлэг түслалцаа үзүүлэх аюулгүй ажиллагаатай холбоотой мэдлэг, дадлага, дүрэм журмыг тогтоох ёстой.</p> <p>Аюулгүй ажиллагааны тодорхойлолтыг үйл үгийн хэлцээр бичиж болно (жишээ нь, Хортой химийн бодистой тогтоосон журмын дагуу харьцах эсвэл Зохио ёсоор агааржуулах гэх мэт). Аюулгүй ажиллагааны асуудлыг заримдаа тухайн аюулыг илтгэсэн нэр үгээр тодорхойлж болно (жишээ нь, утаа залгилт гэх мэт).</p>	<p>Хандлага гэдэг нь аливаа хүний тодорхой арга замаар үйлдэл хийх итгэл үнэмшил, үнэ цэнэ, чиглэлийн цогц илэрхийлэл болдог. Холбогдох хандлага, итгэл үнэмшил, сэтгэл мэдрэмжийн үялдаа холбоо нь хэн нэг хүний юу "сайн" эсвэл "муу" болох талаарх үнэ цэнийн тухай үзэл бодлыг төлөвшүүлдэг. Ажилчин хүний хандлага ажлын гүйцэтгэлд нөлөөлдөг учир ажилбарын сайн эсвэл муу гүйцэтгэлийн талаарх дүн шинжилгээнд тухайн ажилбарыг үр дүнтэй гүйцэтгэхэд ямар хандлага хамгийн их тустай болох тухай мэдээллийг багтаасан байх ёстой.</p> <p>Хүсэн хүлээж буй хандлага эзэмшсэн хүний нүдэнд харагдахуйц шинж чанарыг илэрхийлсэн үзүүлэлтүүдийг (индикаторууд) тодорхойлох шаардлагатай болно.</p>

- МБС-ын Стандарт боловсруулахад Стандарт чадамж/ажилбарын дүн шинжилгээ болон DACUM зураглалаас гардаг ач холбогдолтой.